

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Tämä strateginen päämäärä on vision saavuttamisen kannalta kaikkein keskeisin. Sillä varmistetaan pitkällä tähtäimellä ruokajärjestelmän kyky huolehtia, että ala pysyy houkuttelevana, alkutuotantoon saadaan jatkajia, yrittäjät kykenevät investoimaan ja tuottamaan arvonn lisää.

Strateginen tavoite 1: Arvonn lisää jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Ruokaviennin arvonn kasvattaminen ja moninkertaistaminen nykytasoon verrattuna on kunnianhimoinen tavoite varsinkin, kun elintarvikealan yrityksistä yli 90 % on pieniä tai keskisuuria. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan paljon yritys lähtöistä kehittämistä, yritysten välistä yhteistyötä ja vientipalveluihin panostamista. Yritykset tarvitsevat vienti- ja markkinointiosaamisen parantamisen rinnalle myös vahvaa Suomi-ruuan brändäystä ja Suomen maakuvan kirkastamista. Työssä tarvitaan raja-aitojen kaatamista ja etenkin ruuan ja matkailun yhteiskehittämistä.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Alan arvostus on kiinni yrityksistä, jotka kannattavat. Tavoite olla investointimyönteisin kestävä ruoka-alan toimintaympäristö EU:ssa on kova ja haastava. Huolehditaanko tavoitteen toteutumisesta tasavertaisesti ja yhtenevin resurssein koko maassa? Tavoite sinänsä on kannatettava, mutta vaatii pohdintaa, miten sen toteutumista mitataan.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Suomessa tilakoot ovat kansainväliseen tasoon verrattuna edelleen pieniä ja tarve tilakoon kasvulle on edelleen ilmeinen. Uusien tuotantorakennusten investoinneissa lähtökohtana on aina myös tuotantoeläinten hyvinvoinnin parantaminen. Lause, jossa viitataan ruokajärjestelmän muutoksiin, kuten tilakoon kasvuun ja siihen, että se ei saa johtaa eläinten hyvinvoinnin heikentymiseen, tuntuu siksi turhalta.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Reilun datatalouden pelisäännöt ovat EU-säädösten voimaantulonkin jälkeen osin epäselvät. Ruokaketjusta kertyvän datan tulisi hyödyttää kaikkia osapuolia ja dataa pitäisi pystyä hyödyntämään monipuolisesti myös muussa kuin hallintoa varten kerättävässä tarkoituksessa. Erityisesti arvoketjun loppupäässä (kaupassa) syntyvää informaatiota pitäisi voida hyödyntää myös ketjun alkupäässä (alkutuotannossa).

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Geopoliittinen epävarmuus on lisännyt yhteiskunnan tietoisuuden huoltovarmuuden merkityksestä aivan uudelle tasolle. Siksi on erityisen tärkeää, että se näkyy myös strategiassa.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Ruuantuotannon jatkuvuus on eniten huolta aiheuttava tekijä ja koko kansallisen ruokastrategian ydinasia, jota ei voi liikaa korostaa.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Tämä edellyttäisi aivan uudenlaisia alueellisesti kestäviä tuotantoratkaisuja ja lisää kotieläintuotantoa sinne mistä se on vähentynyt tai sitä ei ole tai sitten energia- ja ravinneomavaraisuuden selkeää kehittymistä muulla tavoin.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

-

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Pidämme erittäin myönteisenä sitä, että ruokakulttuuri ja hyvinvointi on nostettu omaksi strategiseksi päämääräkseen. Tämä linjaus tunnistaa ruoan merkityksen myös osaksi suomalaista identiteettiä, yhteisöllisyyttä ja kestäväää elämäntapaa. Ruokakulttuurin vahvistaminen edistää terveellisiä ruokavalintoja, ruokailon kokemuksia sekä arvostusta kotimaisista raaka-aineista ja tekijöistä kohtaan.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Ruoka on välttämätöntä ja jokapäiväistä, silti tiedetään valitettavan vähän siitä, miten suomalainen ruoka tuotetaan ja miten ruoka lautasellemme päättyy. Ymmärrys elämän perusedellytyksistä ravinnon osalta on tärkeä osa yleissivistystä. Siksi on tärkeää, että ruoka on mahdollisimman laajalaisen oppimisen kohteena.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Pidämme ruokastrategialuonnosta selkeänä ja hyvin jäsennehtynä kokonaisuutena. Strategiset päämäärät on esitetty yksiselitteisesti ja ne ovat helposti ymmärrettäviä sekä mieleenpainuvia. Ilahduttavaa oli, että Hämeeseen vuonna 2021 laaditussa alueellisessa ruokastrategiassa yhdistyvät samat keskeiset strategiset päämäärät: Kestävä, kannattava, kehittyvä ja kansainvälistyvä ruokasektori. Kansallisen ruokastrategian toimeenpanossa vahvoilla ruokamaakunnilla on oma merkittävä roolinsa ja siksi tiivis kytkentä mm. maakuntaohjelmiin on hyvä olla olemassa.

Strategian onnistunut toteuttaminen edellyttää pitkäjänteisyyttä ja yli hallituskausien ulottuvaa sitoutumista. Ruokajärjestelmän kehittäminen on laaja ja monitasoinen tehtävä, joka vaatii pysyvyyttä, johdonmukaisuutta ja yhteistyötä yli hallinnonalojen, elinkeinoelämän ja eri sektorirajojen. Erityisen tärkeänä pidämme sitä, että strategiaan sisällytetään myöhemmin myös vaikuttavuusmittarit sekä suunnitelma toteutuksen seurannasta.

Yhteenvedona toteamme, että strategialuonnos muodostaa vahvan ja selkeän perustan kansallisen ruokapolitiikan pitkäjänteiselle kehittämiselle. Sen toimeenpano tulee kytkeä tiiviisti muihin keskeisiin ohjelmiin ja rahoitusmekanismeihin sekä huolehtia siitä, että sen toteuttamiseen sitoudutaan poliittisesti yli hallituskausien.

Rönni Päivi
MTK Häme ry